

Comentariu - Ultima noapte de dragoste , intaia noapte de razboi

Romanul a aparut in anul 1930; marcheaza inceputul propriuzis al prozei analitice romanesti. Asa cum sugereaza si titlul, romanul este alcatuit din doua parti: o monografie a geloziei si un jurnal de companie.

Exista in acest roman un plan subiectiv, fundamental in care personajele isi analizeaza starile, gindurile, sentimentele, si un plan secund consacrat descrierii societatii bucurestene si a razboiului. Cele doua parti ale romanului si cele doua planuri, alcatuiesc un tot unitar fiind legate printr-o constiinta unica a personajului principal, care analizeaza si se analizeaza.

Personajul principal al romanului Stefan Ghiorghidiu este confruntat cu doua experiente fundamentale ale existentei: iubirea si razboiul. in acest sens autorul marturisea in 1933: "Mai mult decit orice, in fata mortii si in dragoste, omul apare in autenticitatea lui structurala."

Asemenea altor personaje din roman si piesele de teatru, stefan Ghiorghidiu traieste o profunda drama a cunoasterii. Deci nu este vorba in acest roman de o juxtapunere arbitrara a celor doua parti, pentru ca a doua o rezolva pe prima din perspectiva proximitatii mortii si a tragediei colective.

Criticul literar Mircea Zaciu considera ca cele doua parti sunt dialectic solidare (legate strins).

La inceputul romanului Ghiorghidiu este convocat la front la Piatra Craiului. El isi rememoreaza viata, relatia cu Ela, sotia sa. Tinar student lipsit de mijloace materiale o cunoaste pe Ela, studenta la litere. La inceputul acestei iubiri sta interesul comun pe filozofie, dar si vanitatea, orgoliul barbatului de a se sti iubit de cea mai frumoasa studenta din an.

in sentimentul lui Ghiorghidiu exista multa intelegere, chiar un fel de mila pentru devotamentul lui Ela, cu care si-a ingrijit o prietena bolnava. De la inceput ne dam seama ca Ghiorghidiu este tipul intelectualului rupt de realitatea vietii, pasionat de lumea ideilor si a filozofiei, manifestind un dispret profund pentru tot ceea ce inseamna bani si avere. Pentru un astfel de om iubirea inseamna o experienta fundamentala, in care se impune totul pretinzind partemerei acelasi lucru.

La inceput viata celor doi este senina, fericita, desi traiesc modest. intre ei se pare ca exista o comunicare intelectuala si fizica.

Camil Petrescu rezuma finalitatea iubirii printr-o foarte sugestiva formula intelectualista: "O imbratisare adurata a corpului e frumoasa ca o convorbire intre doua inteligente."

Intelectualul intransigent, Ghiorghidiu aplica acestei iubiri, exigentele sale absolute, care nu admit compromisul. in aceasta faza, Ela reprezinta pentru el totul. Se pare ca, chiar numele femeii este

un derivat feminin de la "el".

Drama lui Ghiorghidiu va fi deci cu atat mai profunda cu cit este vorba de un om lucid cerebral. Totul decurge normal pina in momentul in care Ghiorghidiu primeste o mostenire neasteptata de la unchiul Tache. Cu mirare el descopera in Ela o femeie cu totul noua, cu totul diferita de aceea pe care o cunoscuse el.

Brusc se trezesc gesturile Elei pentru viata mondena, pentru moda, petreceri, calatorii si concomitent interesul pentru alti barbati. Din acest moment incepe pentru Ghiorghidiu un chin fara sfirsit, viata lui devine o permanenta pinda. Animal de o sete de certitudini el o urmareste pe Ela pentru a se convinge daca il inseala sau nu.

Personajul trece printr-o drama a geloziei, a orgoliului ranit. impotriva tuturor eforturilor nu poate avea dovezi certe ale infidelitatii sotiei. Treptat se convinge ca orice mare iubire este la inceput un proces de autosugestie, ca dragostea porneste de la autosugestie, devine o obisnuinta, a doua natura, simbioza, despartirea insemnand o destramare a personalitatii. Din roman nu reiese daca Ela l-a inselat sau nu, dar nici nu are importanta, pentru ca Ghiorghidiu s-a inselat pe sine insusi atunci cind a vazut-o pe Ela altfel decit era ea in realitate.

Femeia nu s-a schimbat banuind ca tot timpul a fost o femeie frumoasa, mai putin inzeestrata intelectual si inchinata spre viata mondena. Ghiorghidiu este acela care traieste o drama a cunoasterii..

Ghiorghidiu inzeestreaza fiinta iubita cu trasaturi, calitati, ideale, pe care acesta in fond nu le are. El iubeste o femeie ideala asa cum ar dori sa fie si nu cum este ea in realitate. Rememorarea relatiei cu Ela insemna defapt un sir de revelatii succesive, la capatul carora Ghiorghidiu isi da seama ca sa automistificat, aplicind exigentele absolutului la o fiinta mediocra si la un sentiment eferm.

Intuitia lui Camil Petrescu este ca pune iubirea sub semnul devenirii, al schimbarii, al efemerului. Defapt marea literatura se hraneste tocmai din iubirea neimplinita, din absenta si despartire. Cu cit personajul este mai constient, mai lucid, cu atat drama sa este mai profunda. in acest sens Ghiorghidiu sustine ca luciditatea si iubirea nu se exclude.

Sentimentul de iubire nu apare la Camil Petrescu ca o explozie irationala, ci ca o consecinta a unor acte reprezentare si judecata: "Atentia si luciditatea nu omoara voluptatea reala, ci o sporesc asa cum de altfel atentia sporeste durerea de dinti. Marii voluptosi si cei care traiesc intens viata sunt neaparat si ultraluciri."

Stefan Ghiorghidiu este o fiinta nelinistita, problematica, este un fanatic al ideilor sfisiate de drama neimplinirii in absolut. Ghiorghidiu este animat permanent de o sete de a cunoaste, de a ajunge in spirit kantian la esenta, la adevarurile ultime. Banuiala ca Ela il inseala ii raneste orgoliul si il face sa exagereze cele mai mici gesturi ale femeii. El ajunge la concluzia ca: "Orice iubire e un caz de

monoideism voluntar la inceput, patologic pe urma."

Experienta frontului il trezeste pe Ghiorghidiu; in fata suferintei si a mortii, Ghiorghidiu isi da seama ca framintarile sale de Ela sunt nesemnificative. El descopera valoarea, caldura solidaritatii umane in suferinta, depasind individualismul din prima parte.

Revenit de pe front, el priveste cu detasare scrisoarea anonima prin care este prevenit ca Ela il inseala.

Despartirea de Ela nu mai produce nici o criza sufleteasca, pentru ca Ghiorghidiu a ajuns la o intelegere superioara a vietii. El se desparte de Ela lasindu-i mostenirea, toata avrea si tot trecutul. La capatul acestor experiente dramatice fundamentale, personajul nu este un invins, se pare ca mai are suficiente resurse sufletesti pentru a incerca o noua experienta: "M-am inselat odata, as putea incerca din nou."

In cele doua experiente fundamentale, personajul traieste drama singuratatii, a instrainarii, a imposibilitatii de a comunica cu ceilalti. Permanent eul lui Ghiorghidiu se defineste in si prin contrast cu ceilalti. Aceste atitudini trimit la literatura existentialista, reprezentata de Camus, Sartre si Kafka.